

SÍDLISKO Z DOBY LATÉNSKEJ V IŽI, KM 1759, VÝSKUMNÁ SEZÓNA 1959

Marek GERE – Martina GEREOVÁ – Priska RATIMORSKÁ

GERE, Marek – GEREOVÁ, Martina – RATIMORSKÁ, Priska. Settlement of the La Tène period in Iža, km 1759, excavation season 1959. In 1959, the research led by Blažej Benadik discovered the settlement layers and features of the Eneolithic and La Tène period in the location Iža – Danube. Within the research there were excavated 7 trenches located just on the river bank of Danube. In the trench I, IV and VII there was found out numerous material of the pits and cultural layer of the La Tène culture that has not cumulatively been processed and published so far. We present it in the contribution in the form of a catalogue together with its summary and dating.

Keywords: Iža, Southwest Slovakia, settlement, Late La Tène period, pottery

Kľúčové slová: Iža, juhozápadné Slovensko, sídlisko, neskorá doba laténska, keramika

Úvod

Obec Iža, vzdialená asi 6 km východne od Komárna, je známa laickej i odbornej verejnosti predovšetkým vďaka lokalite Rímsky tábor v Iži. Vďaka výhodnej geografickej polohe však bol jej kataster osídlený vo viacerých dejinných obdobiach. V príspevku sa budeme venovať polykultúrnej lokalite Iža – Dunaj, km 1759, kde sa na miernej vyvýšenine v tesnej blízkosti toku rieky Dunaj realizoval výskum v dvoch sezónach, v roku 1959 pod vedením B. Benadika a v roku 1964 pod vedením V. Němejcovej-Pavúkovej, ktorá výsledky výskumu spracovala a publikovala (*Němejcová-Pavúkovej* 1968, 353-435). Vďaka výskumom v oboch sezónach sa potvrdilo osídlenie polohy v eneolite (lengyelská kultúra, badenská kultúra – boierázska skupina, klasická badenská kultúra; kostolacká kultúra), dobe bronzovej (severopanónska kultúra), dobe halštatskej, laténskej a v stredoveku. Vyhodnotenie výskumnej sezóny 1959 doposiaľ nebolo zrealizované, predkladaný článok má za úlohu oboznámiť čitateľa s nálezmi z doby laténskej.

Okolnosti a priebeh výskumu v roku 1959

V polohe Dunaj, km 1759, zrealizoval v roku 1959 Archeologický ústav SAV v Nitre na podnet prieskumu¹ T. Kolníka a S. Soproniho zisťovací archeologický výskum. Výskum začal 1. septembra² a bol realizovaný sondážnou metódou, keď bolo vyhlíbených celkovo sedem sond lokalizovaných v tesnej blízkosti brehu rieky Dunaj. Sondy boli umiestnené medzi dunajskými riečnymi kilometrami 1759 a 1760³.

Sonda I (pred km 1759): rozmery 3 × 40 m, orientovaná v smere V – Z, rozdelená na 4 sektory po 10 m.

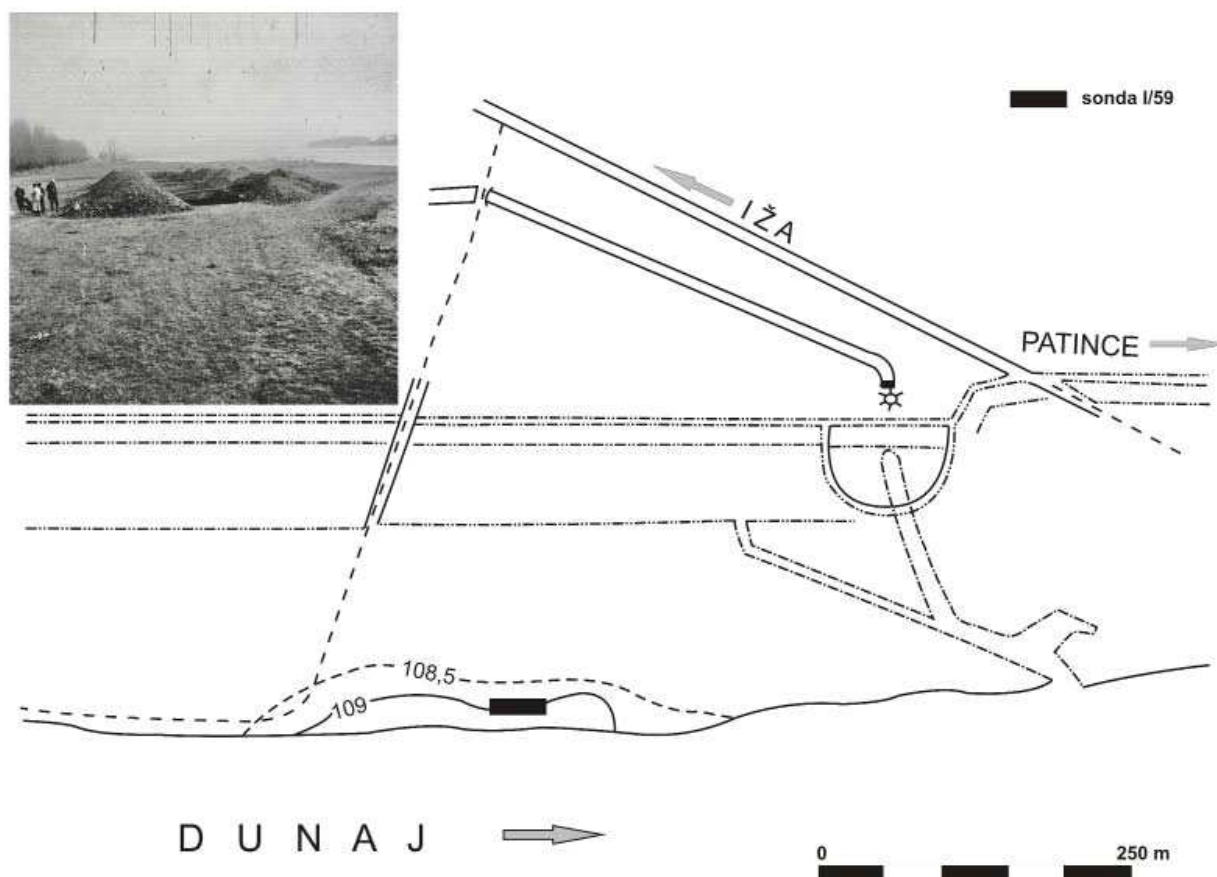
Sonda II (neďaleko km 1760 na brehu): rozmery 10 × 3 m, orientovaná V – Z.

Sonda III (pred km 1760): 20 × 1 m, orientovaná v smere S – J.

¹ Povrchovým prieskumom zistili kultúrnu vrstvu s nálezmi maľovanej a nemaľovanej neskorolátenskej keramiky spolu s keramikou v ruke hnetenou, označenou ako dáckou.

² Ukončený podľa dátumu v denníku výskumu 20. novembra.

³ Presná lokalizácia sond nie je jednoznačná (okrem sondy 1).

Obr. 1. Iža – km 1759, výskum 1959. Lokalizácia a fotografia sondy I/1959 (podľa Němejcová-Pavúková 1968, Abb.1; prekreslila M. Gereová)

Sonda IV (30 m západne od sondy I): rozmery 60×1 m, orientovaná v smere J – S, rozdelená na 2 sektory.

Sonda V (medzi km 1759 – 1760 - na 670 m): rozmery 30×1 m, orientovaná v smere S – J.

Sonda VI (vedľa sondy IV): rozmery 5×10 m, orientácia S – J.

Sonda VII (východne od sondy III): rozmery 3×40 m, orientovaná v smere V – Z, rozdelená na 4 sektory.

V sondách I, III, IV, VI, VII bola zistená kultúrna vrstva a viacero⁴ sídliskových objektov z eneolitu i doby laténskej. My sa budeme venovať výhradne nálezom z doby laténskej.

Popis objektov z doby laténskej

Sonda I, sektor 4, jama 1 (ďalej len obj. 1): objekt kotlovitého tvaru s rovným, značne zúženým dnom, dĺžka 310 cm, hĺbka 115 cm (hĺbka od povrchu 190 – 200 cm). Výplň tvorila černoziem a zelenošedá vrstva (obr. 2).

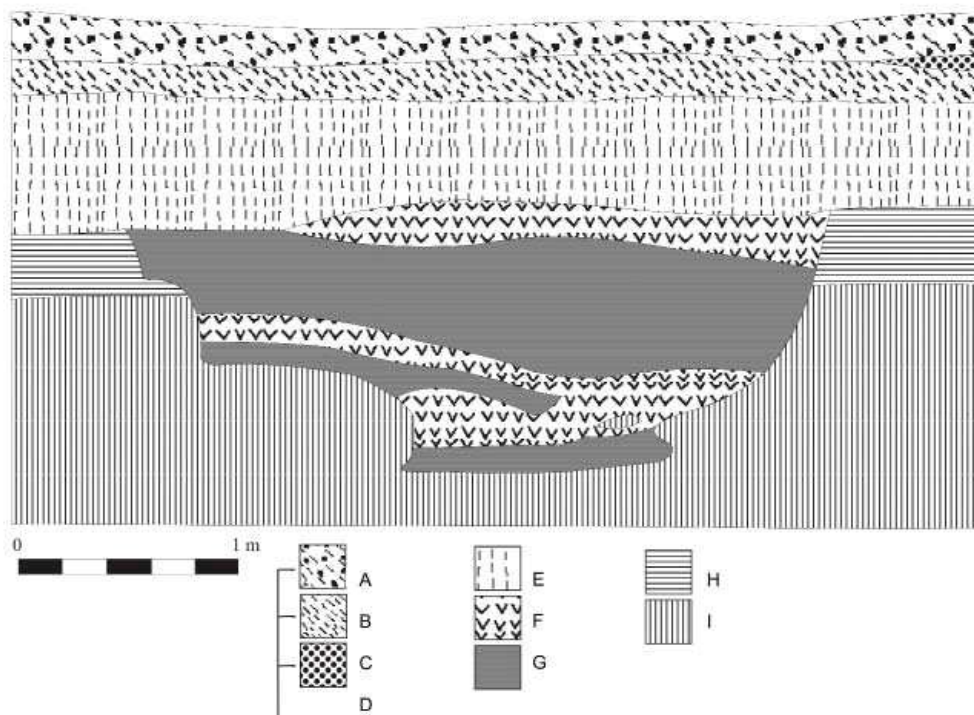
Inventár obj. 1:

1. Sivý črep z okraja kónickej misy s dnu vťahnutým okrajom zo stredne zrnitého materiálu, na najväčšej vydutine je hrotitý plastický výčnelok, nehladený, v ruke hnetený. Priemer ústia: 14 cm. Rozmery: $10,1 \times 6,6$ cm. Tab. I: 4.

2. Sivý črep z okraja kónickej misy s dnu vťahnutým okrajom zo stredne zrnitého materiálu, nehladený, v ruke hnetený. Priemer ústia: 15,6 cm. Rozmery: $12,2 \times 6,8$ cm. Tab. I: 7.

3. Sivý črep z okraja misy s dnu vťahnutým okrajom zo stredne zrnitého materiálu, nehladený, v ruke hnetený. Priemer ústia: 18,6 cm. Rozmery: $5,6 \times 5,8$ cm. Tab. I: 10.

⁴ V príspevku uvádzame šesť objektov, o ktorých sú zmienky v nálezovej správe a materiál z nich sa podarilo zidentifikovať.

Obr. 2. Iža – km 1759, výskum 1959. Objekt 1/1959 (južný profil sondy I). A – horná vrstva (štrk, piesok); B – šedý jemný piesok; C – slabá vrstva žltého piesku; D – naplavenina Dunaja; E – kultúrna vrstva z doby laténskej (tmavošedá až čierna farba); F – šedá vrstva, výplň jamy; G – černoziem; H – kultúrna vrstva z eneolitu (žltohnedá farba); I – žlté podložie. Podľa autora výskumu zhotovila M. Gereová

4. Hnedý črep z okraja kónickej misy s dnu vtiahnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hladený, vyrobený na kruhu. Okraj je zosilnený. Priemer ústia: 23,4 cm. Rozmery: 8 × 4,8 cm. Tab. I: 12.

5. Svetlohnedý črep z okraja kónickej misy s dnu vtiahnutým okrajom zo stredne zrnitého materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Okraj je zosilnený. Priemer ústia: 25 cm. Rozmery: 4,1 × 2,1 cm. Tab. I: 14.

6. Sivý črep z okraja kónickej misy s oblúkovito von prehnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hladený, vyrobený na kruhu. Maximálne vydutie je zahrotené. Okraj zosilnený, oblúkovito von prehnutý. Priemer ústia: 28 cm. Rozmery: 4,8 × 3,8 cm. Tab. I: 15.

7. Hnedá spodná časť misy z jemne plaveného materiálu, hladený, vyrobený na kruhu. Dno je mierne dnu vypuklé. Priemer dna: 7 cm. Rozmery: 11,6 × 3,3 cm. Tab. I: 17.

8. Hnedý črep z okraja fľaše z jemne plaveného materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Ústie lievikovito roztvorené. Priemer ústia: 10,4 cm. Rozmery: 6,2 × 1,7 cm. Tab. I: 2.

9. Svetlohnedý črep z okraja fľaše z jemne plaveného materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Ústie lievikovito roztvorené. Priemer ústia: 11,4 cm. Rozmery: 6,9 × 1,7 cm. Tab. I: 3.

10. Svetlohnedý črep z okraja fľaše z jemne plaveného materiálu, hladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 13 cm. Rozmery: 7,8 × 2,6 cm. Tab. I: 6.

11. Sivý črep z tela situlového hrnca zo zrnitého materiálu s prímiesou tuhy⁵, zvislé a šikmé ryhovanie – hrebeňovanie, vyrobený na kruhu. Rozmery: 4,1 × 3,0 cm. Tab. I: 1.

12. Hnedý črep z tela situlového hrnca zo zrnitého materiálu, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, reparačný otvor, vyrobený na kruhu. Rozmery: 5 × 4,2 cm. Tab. I: 5.

13. Hnedý črep z okraja situlového hrnca so zosilneným okrajom zo stredne zrnitého materiálu, nehladený, v ruke hnetený. Priemer ústia: 11 cm. Rozmery: 5,5 × 2,6 cm. Tab. I: 8.

14. Hnedý črep z tela nádoby zo zrnitého materiálu, dvojice rytých horizontálnych a šikmých

⁵ V príspevku uvádzame šesť objektov, o ktorých sú zmienky v nálezovej správe a materiál z nich sa podarilo zidentifikovať.

línií, nehladený, v ruke hnetený. Rozmery: 6,1 × 4,9 cm. Tab. I: 9.

15. Sivý črep z tela situlového hrnca zo stredne zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, vyrobený na kruhu. Rozmery: 10 × 10,8 cm. Tab. I: 11.

16. Sivočierny črep z okraja hrncovitej nádoby z jemne plaveného materiálu, hladené pásy na vonkajšej strane, hladený pás z vnútornej strany, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 16 cm. Rozmery: 10,3 × 8 cm. Tab. I: 18.

17. Hnedý črep z okraja zásobnice so širokým okružím zo zrnitého materiálu, čierny náter na vrchnej časti okraja, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 36 cm. Rozmery: 21 × 6,7 cm. Tab. I: 24.

18. Svetlohnedý črep z tela zásobnice zo zrnitého materiálu, vyrobený na kruhu (?). Na črepe plastický výčnelok – držadlo. Rozmery: 11,2 × 10,3 cm. Tab. I: 22.

19. Sivá spodná časť situlového hrnca zo stredne zrnitého materiálu, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, nehladený, vyrobený na kruhu. Dno je rovné. Priemer dna 10,2 cm. Rozmery: 6,6 × 2,6 cm. Tab. I: 13.

20. Sivá spodná časť situlového hrnca zo stredne zrnitého materiálu, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, nehladený, vyrobený na kruhu. Dno je rovné. Priemer dna 10 cm. Rozmery: 12 × 3,8 cm. Tab. I: 16.

21. Hnedá spodná časť nádoby zo stredne zrnitého materiálu, nehladený, v ruke hnetený. Dno je rovné. Priemer dna: 13 cm. Rozmery: 4,2 × 4,0 cm. Tab. I: 19.

22. Tmavosivá spodná časť nádoby zo stredne zrnitého materiálu, hladený, v ruke hnetený. Dno je rovné. Priemer dna: 12 cm. Rozmery: 5,7 × 3,7 cm. Tab. I: 20.

23. Svetlohnedá spodná časť nádoby z jemne plaveného materiálu, hladený, vyrobený na kruhu. Dno je mierne dnu vypuklé. Priemer dna: 10 cm. Rozmery: 10 × 4 cm. Tab. I: 21.

24. Časť opasku zo stočených železných článkov. Na koncoch krúžok a háčik – zápona. Dĺžka: 12,7 cm. Tab. I: 23.

Sonda I, sektor 4, jama 2 (ďalej len obj. 2): pozdĺžna jama kotlovitého tvaru so stupňovitými stenami, dĺžka 100 cm, hĺbka 40 – 46 cm (od povrchu 160 cm). Výplň objektu tvorila hnedá a žltohnedá hlina s kúskami mazanice a uhlíkmi (obr. 3).

Inventár obj. 2:

1. Sivý črep z okraja situlového hrnca so zosilneným okrajom zo zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, hladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 17 cm. Tab. II: 1.

2. Sivý črep z okraja situlového hrnca so zosilneným okrajom zo zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, nehladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 20 cm. Rozmery: 9,6 × 3,4 cm. Tab. II: 2.

3. Sivý črep z okraja situlového hrnca so zosilneným okrajom zo zrnitého materiálu, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, vyrobený na kruhu. Hrdlo členené plastickým prstencom ohraničeným hladenými líniami. Priemer ústia: 21,6 cm. Rozmery: 9,7 × 7,1 cm. Tab. II: 4.

4. Bledohnedý črep z okraja vázovitej nádoby z jemne plaveného materiálu, v zdrsnenom poli šikmé línie, plastická lišta, hladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 29 cm. Rozmery: 17,9 × 16,9 cm. Tab. II: 5.

5. Sivá spodná časť hrnca zo stredne zrnitého materiálu, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, nehladený, vyrobený na kruhu. Dno je rovné. Priemer dna: 14 cm. Rozmery: 10,1 × 8,8 cm. Tab. II: 3.

Sonda IV, sektor 1, jama 1 (ďalej len obj. 3): bez popisu.

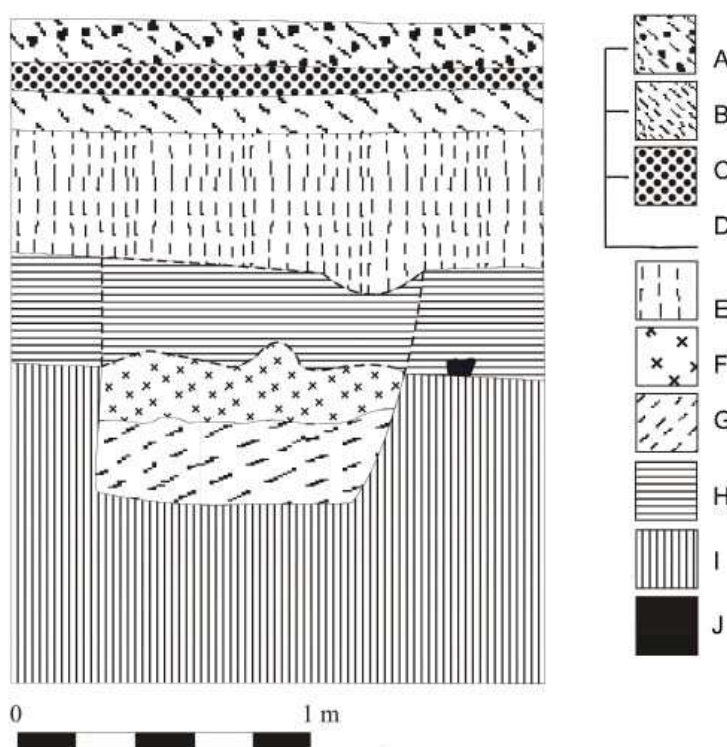
Inventár obj. 3:

1. Hnedý črep z okraja kónickej misy s dovnútra vtiiahnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Okraj zosilnený. Priemer ústia: 23 cm. Rozmery: 6 × 2,1 cm. Tab. II: 8.

2. Hnedý črep z tela vázovitej nádoby z jemne plaveného materiálu, dva horizontálne rady obdĺžnikovitých vpichov, medzi ktorými sú šikmé vhlbené línie tvaru písmena V, vyrobený na kruhu. Rozmery: 14,2 × 10,6 cm. Tab. II: 9.

3. Hnedý črep z nádoby zo stredne zrnitého materiálu, pozostatky po dvoch reparačných otvoroch, v ruke hnetený. Rozmery: 4,4 × 5,0 cm. Tab. II: 6.

4. Hnedá spodná časť nádoby z jemne plaveného materiálu, hladený, vyrobený na kruhu. Dno je rovné. Priemer dna: 16 cm. Rozmery: 9,8 × 4,0 cm. Tab. II: 7.

Obr. 3. Iža – km 1759, výskum 1959. Objekt 2/1959 (južný profil sondy I). A – horná vrstva (štrk, piesok); B – šedý jemný piesok; C – slabá vrstva žltého piesku; D – naplavenina Dunaja; E – kultúrna vrstva z doby laténskej (tmavošedá až čierna farba); F – hnedá vrstva (s mazanicou a uhlíkmi), výplň jamy; G – žltohnedá vrstva (výplň jamy); H – kultúrna vrstva z eneolitu (žltohnedá farba); I – žlté podložie; J – kameň. Podľa autora výskumu zhotovila M. Gereová

Sonda IV, sektor 1, jama 2 (ďalej len obj. 4): bez popisu v dokumentácii. Počet črepov z doby laténskej 36.

Sonda VII, sektor 1, jama 1 (ďalej len obj. 5): jama oválneho tvaru, ktorá siahala do hĺbky 135 cm od povrchu. Vo výplni boli kúsky mazanice, uhlíky a laténsky črepový materiál. Nálezy z objektu sme v súbore nenašli.

Sonda VII, sektor 2, jama 1 (ďalej len obj. 6): jama oválneho tvaru, dĺžka 140 cm, hĺbka 68 – 70 cm (obr. 4).

Inventár obj. 6⁶:

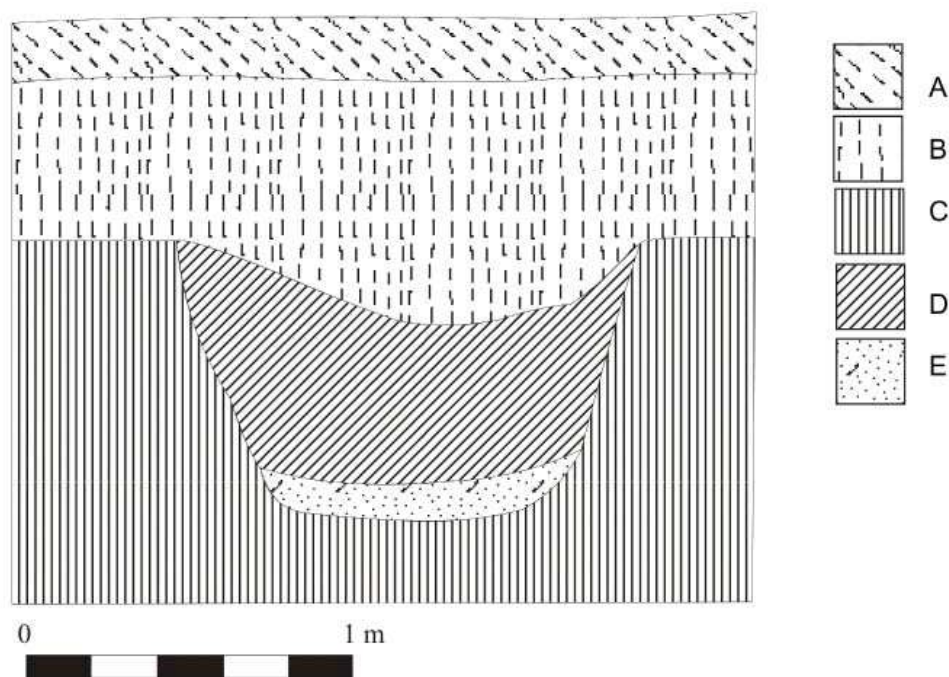
1. Hnedý črep z okraja hlbkej misy polguľovitého tvaru s mierne von vyhnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hnedočervená plošná maľba, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 14,4 cm. Rozmery: 10,7 × 6,9 cm. Tab. III: 6.

2. Sivohnedý črep z okraja hlbkej misy polguľovitého tvaru s mierne von vyhnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hladný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 17,3 cm. Rozmery: 18,3 × 10,7 cm. Tab. III: 8.

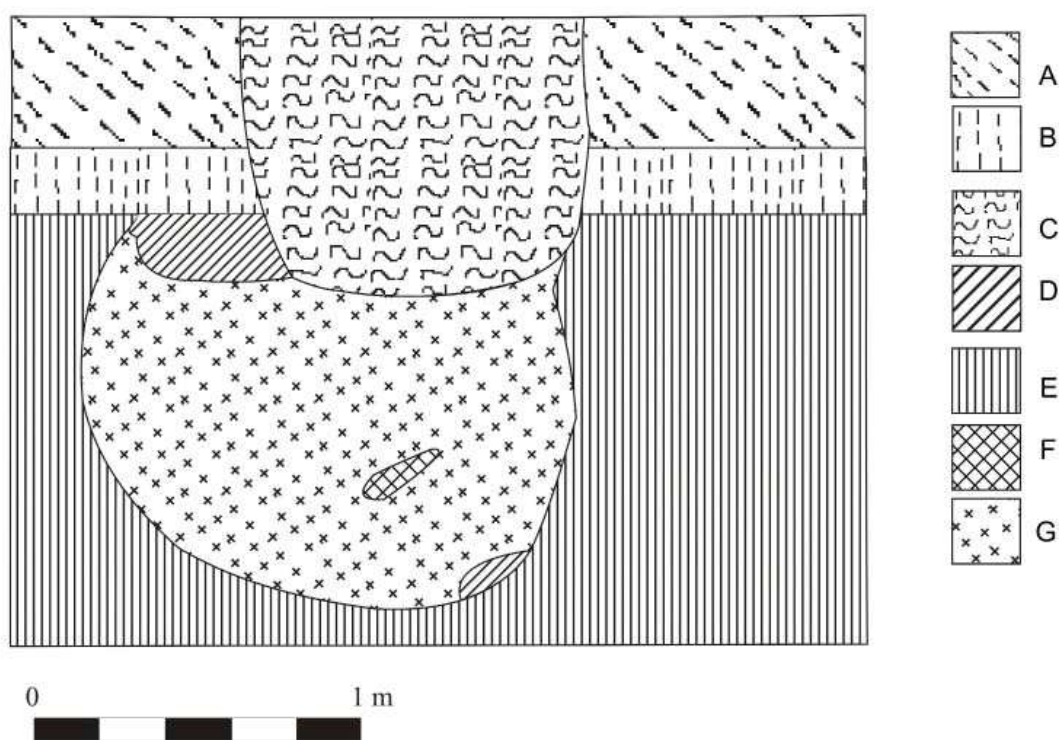
3. Svetlohnedý črep z okraja hlbkej misy polguľovitého tvaru s mierne von vyhnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hnedo-červená maľba, hladné pole a 2 línie, vyrobený na kruhu. Dno je rovné. Priemer max. vydutia: 22 cm. Rozmery: 15,7 × 9,0 cm. Tab. III: 10.

4. Sivý črep z okraja kónickej misy s von prehnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hladný, vyrobený na kruhu. Maximálne vydutie je zahrotené. Okraj nezosilnený, oblúkovito von prehnutý. Priemer ústia: 22 cm. Rozmery: 15,7 × 8,1 cm. Tab. III: 12

⁶ Profily črepov označené hnedou farbou obsahovali grafit.

Obr. 4. Iža – km 1759, výskum 1959. Objekt 6/1959. A – žltkastá piesočnatá vrstva; B – tmavá vrstva s laténskymi črepmi; C – žlté podložie; D – kúsky mazanice a uhlíkov; E – popol.
Podľa autora výskumu zhotovila M. Gereová

Obr. 5. Iža – km 1759, výskum 1959. Objekt 8/1959. A – žltkastá piesočnatá vrstva; B – tmavá vrstva s laténskymi črepmi; C – novoveký zásah; D mazanica; E žlté podložie; F – uhlíky; G – hnedá výplň jamy (s mazanicou a uhlíkmi). Podľa autora výskumu zhotovila M. Gereová

5. Hnedý črep z okraja kónickej misy s von prehnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, ryté línie vytvárajúce tvar mriežky, hladný, vyrobený na kruhu. Maximálne vydutie je zahrotené. Okraj nezosilnený, oblúkovito von prehnutý. Priemer ústia: 26 cm. Rozmery: 19,5 × 6,7 cm. Tab. III: 14.

6. Svetlohnedý črep z okraja fľaše z jemne plaveného materiálu, pod okrajom maľovaný pás hnedočervenej farby, nehladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 10 cm. Rozmery: 10,6 × 5,0 cm. Tab. III: 1.

7. Hnedočierny črep z okraja fľaše z jemne plaveného materiálu, 2 obvodové vhlbené línie, pod okrajom zdrsnené pole, hladný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 12,4 cm. Rozmery: 10,5 × 9,8 cm. Tab. III: 7.

8. Hnedý črep z okraja vázovitého hrnca z jemne plaveného materiálu, v zdrsnenom poli 2 vhlbené línie, hladný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 24,8 cm. Rozmery: 13,0 × 6,5 cm. Tab. III: 4.

9. Sivý črep z okraja situlového hrnca zo zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, nehladený, leštené hrdlo a pás na tele, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, v ruke hnetený. Priemer ústia: 25 cm. Rozmery: 10,1 × 10,8 cm. Tab. III: 11.

10. Sivý črep z okraja hrnca zo stredne zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, leštené hrdlo a 2 zvislé línie na tele, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 22,5 cm. Rozmery: 15,0 × 10,3 cm. Tab. III: 9.

11. Tmavohnedý črep z okraja poklopu z jemne plaveného materiálu, hladný, vyrobený na kruhu. Rozmery: 4,1 × 2,2 cm. Tab. III: 2.

12. Hnedý črep z tela nádoby zo zrnitého materiálu, zvislé a šikmé ryhovanie – hrebeňovanie, v ruke hnetený. Rozmery: 5,9 × 6,4 cm. Tab. III: 5.

13. Sivý črep zo spodnej časti hlbkej misy polguľovitého tvaru z jemne plaveného materiálu, hladný, vyrobený na kruhu. Dno je smerom dnu mierne vypuklé. Priemer dna: 13,2 cm. Rozmery: 6,6 × 7,3 cm. Tab. III: 3.

14. Sivé dno hrnca zo zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, vyrobený na kruhu. Dno je rovné. Na spodnej strane vhlbená značka v tvare kríža. Priemer: 12,9 cm. Rozmery: 13,0 × 4,7 cm. Tab. III: 13.

Sonda VII, sektor 3, jama 1 (ďalej len obj. 7): menšia jama kruhovitého tvaru o priemere 90 cm, hĺbka od povrchu 82 cm. Nálezy z objektu sme v súbore nenašli.

Sonda VII, sektor 3, jama 2 (ďalej len obj. 8): jama oválneho tvaru zabiehajúca pod južný profil sektoru, porušená novovekým zásahom, dĺžka 150 cm, hĺbka 120 cm (obr. 5).

Inventár obj. 8:

1. Sivočierny črep z okraja kónickej misy s dovnútra vtiahnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hladný, vyrobený na kruhu. Okraj nezosilnený. Priemer ústia: 15 cm. Rozmery: 3,0 × 2,7 cm. Tab. IV: 6.

2. Sivý črep z okraja misy z jemne plaveného materiálu, pod okrajom 2 obvodové vhlbené žliabky, hladný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 19,5 cm. Rozmery: 5,4 × 4,5 cm. Tab. IV: 7.

3. Sivý črep z okraja misy s dovnútra vtiahnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, na vnútornej strane dve vlešťované obežné línie, hladný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 10,7 cm. Rozmery: 6,5 × 5,2 cm. Tab. IV: 10.

4. Hnedý črep z okraja kónickej misy s oblúkovito prehnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hladný, vyrobený na kruhu. Maximálne vydutie je zahrotené. Okraj zosilnený. Tab. IV: 11.

5. Hnedý črep z okraja kónickej misy s oblúkovito prehnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, na vnútornej strane dve obežné vlešťované línie, nehladený, vyrobený na kruhu. Maximálne vydutie je zahrotené. Okraj nezosilnený, oblúkovito von prehnutý. Na dne omfalos. Priemer ústia: 23 cm. Rozmery: 11,4 × 9,3 cm. Tab. IV: 12.

6. Sivý črep z okraja situlového hrnca zo stredne zrnitého materiálu, hladný, v ruke hnetený. Priemer ústia: 27,5 cm. Rozmery: 7,3 × 3,5 cm. Tab. IV: 4.

7. Hnedý okraj situlového hrnca s von vyhnutým okrajom zo stredne zrnitého materiálu, vyrobený na kruhu. Rozmery: 10,9 × 3,1 cm. Tab. IV: 5.

8. Sivý črep z tela hrnca zo stredne zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, nehladený, vyrobený na kruhu. Rozmery: 5,0 × 5,2 cm. Tab. IV: 2.

9. Sivý črep z okraja hrnca zo stredne zrnitého materiálu, pozostatok reparačného otvoru, hladenný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 18 cm. Rozmery: 8,6 × 3,1 cm. Tab. IV: 3.

10. Sivočierny črep z okraja nádoby (misa?, trojnožka?) s dovnútra vtiiahnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hladenný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 19,4 cm. Okraj zosilnený. Rozmery: 3,8 × 2,9 cm. Tab. IV: 8.

11. Sivočierny črep z okraja nádoby (misa?, trojnožka?) s mierne dovnútra vtiiahnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, pod okrajom 3 obvodové žliabky, hladenný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 23 cm. Rozmery: 5,1 × 6,1 cm. Tab. IV: 9.

12. Sivohnedé dno zo stredne zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, na spodnej strane vhlbená značka v tvare križa, vyrobený na kruhu. Dno je rovné. Priemer dna: 16 cm. Rozmery: 10,3 × 7,5 cm. Tab. IV: 1.

Kultúrna vrstva – hrubá 50 cm sa objavila 40 cm od úrovne terénu, bola tvorená čiernou humusovitou vrstvou s nálezmi laténskej keramiky, ojedinelými uhlíkmi a zvieracími kosťami.

1. Hnedý črep z okraja misy s mierne von prehnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 36 cm. Rozmery: 4,2 × 3,0 cm. Sonda VII – sektor 1. Tab. V: 3.

2. Svetlohnedý črep z okraja kónickej misy s von prehnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hladenný, vyrobený na kruhu. Maximálne vydutie je zahrotené, okraj zosilnený, oblúkovito von prehnutý. Priemer ústia: 21 cm. Rozmery: 9,1 × 4,1 cm. Sonda I – sektor 4a. Tab. V: 14.

3. Hnedý črep z okraja kónickej misy s von prehnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Okraj nezosilnený. Priemer ústia: 24,2 cm. Rozmery: 6,7 × 3,2 cm. Sonda III. Tab. V: 16.

4. Hnedý črep z okraja kónickej misy s von prehnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, na vnútornej strane vlešťovaná vlnovka, hladenný, vyrobený na kruhu. Maximálne vydutie je zahrotené. Okraj nezosilnený, oblúkovito von prehnutý. Priemer ústia: 29,2 cm. Sonda VII – sektor 4. Tab. V: 18.

5. Sivočierny črep z okraja misy s mierne von vyhnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, hladenný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 27,3 cm. Rozmery: 9,7 × 5,9 cm. Sonda VII – sektor 2. Tab. V: 19.

6. Svetlohnedý črep z okraja misy s dnu vtiiahnutým okrajom z jemne plaveného materiálu, pod okrajom 2 vodorovné vhlbené línie, hladenný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 25 cm. Rozmery: 7,2 × 6,1 cm. Sonda I – sektor 4. Tab. V: 20.

7. Sivý črep z okraja kónickej misy s prehnutým okrajom zo stredne zrnitého materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Maximálne vydutie zaoblené. Okraj zosilnený. Priemer ústia: 24 cm. Rozmery: 16,2 × 7,8 cm. Sonda I – sektor 2. Tab. V: 22.

8. Sivý črep z okraja fľaše z jemne plaveného materiálu, hladenný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 17 cm. Rozmery: 7,1 × 2,5 cm. Sonda VII – sektor 1. Tab. V: 1.

9. Sivý črep z okraja fľaše z jemne plaveného materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 11 cm. Rozmery: 8,5 × 2,1 cm. Sonda VII – sektor 2. Tab. V: 2.

10. Sivý črep z okraja fľaše z jemne plaveného materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 12 cm. Rozmery: 4,3 × 3,6 cm. Sonda VII – sektor 2. Tab. V: 5.

11. Sivý črep z okraja situlového hrnca zo stredne zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 18 cm. Rozmery: 6,1 × 5,4 cm. Sonda VII – sektor 1. Tab. V: 6.

12. Sivý črep z okraja situlového hrnca zo zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, plastický prstenec, nehladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia 23,8 cm. Rozmery: 7,2 × 5,0 cm. Sonda VII – sektor 3. Tab. V: 8.

13. Sivý črep z okraja situlového hrnca z jemne plaveného materiálu, plastický prstenec, nehladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 27,4 cm. Rozmery: 9,0 × 7,6 cm. Sonda VII – sektor 4. Tab. V: 10.

14. Sivý črep z tela situlového hrnca zo stredne zrnitého materiálu, zvislé ryhovanie – hrebeňovanie – päťice zvislých línií, vyrobený na kruhu. Rozmery: 9,8 × 6,1 cm. Sonda I – sektor I. Tab. V: 4.

15. Sivočierny črep z tela situlového hrnca zo stredne zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, vertikálne ryhovanie a vlnovky, vyrobený na kruhu. Rozmery: 8,3 × 10,3 cm. Sonda VII – sektor 4. Tab. V: 9.

16. Sivý črep z okraja hrnca so zosilneným trojuholníkovito formovaným okrajom z jemne plaveného materiálu, hladný, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 23 cm. Rozmery: 9,0 × 2,9 cm. Sonda I – sektor 4. Tab. V: 23.

17. Sivý črep z okraja zásobnice s okružím zo zrnitého materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 32 cm. Rozmery: 5,2 × 3,0 cm. Sonda I – sektor 3. Tab. V: 11.

18. Sivočierny črep z okraja vázovitého hrnca z jemne plaveného materiálu, nehladený, vyrobený na kruhu. Priemer ústia: 27,1 cm. Rozmery: 6,1 × 4,2 cm. Sonda VII – sektor 4. Tab. V: 21.

19. Hnedý črep z tela cedníka zo zrnitého materiálu, otvory pretláčané smerom dnu, nehladený, v ruke hnetený. Rozmery: 4,5 × 3,9 cm. Sonda VII – sektor 4. Tab. V: 12.

20. Sivočierne dno situlového hrnca zo stredne zrnitého materiálu s prímiesou tuhy. Dno je rovné, na spodnej strane dve značky okrúhleho tvaru: kolky – koncentrické kruhy, vyrobený na kruhu. Priemer dna: 12 cm; priemer koncentrických kruhov: 1 cm. Rozmery: 9,0 × 2,4 cm. Sonda IV – sektor 2. Tab. V: 7.

21. Sivočierne dno hrnca zo stredne zrnitého materiálu s prímiesou tuhy, vertikálne ryhovanie – hrebeňovanie, na spodnej strane značka vo forme kolku – koncentrické kruhy, vyrobený na kruhu. Dno je rovné. Priemer dna: 20,5 cm. Rozmery: 5,0 × 7,5 cm. Sonda VII – sektor 3. Tab. V: 17.

22. Sivý praslen z jemne plaveného materiálu, druhotne použitý črep, vyrobený na kruhu. Rozmery: 4,5 × 4,6 cm. Sonda V – sektor 2. Tab. V: 13.

23. Železný tyčinkovitý predmet s obdĺžnikovým prierezom. Rozmery: 10 × 0,6 cm. Sonda VII – sektor 1. Tab. V: 15.

Charakteristika súboru

Počas výskumu v roku 1959 sa na základe dokumentácie objavila kultúrna vrstva a osem objektov z doby laténskej. V rámci nálezového materiálu evidujeme celkovo 2 688 fragmentov keramiky, 27 kusov zvieracích kostí a 101 kusov mazanice zo šiestich objektov a z kultúrnej vrstvy. Z málo početných kovov sa vyníma časť reťazového opasku zo stočených železných článkov z obj. 1 (obr. 6), z ďalších nálezov je to výrazne deštruovaná bronzová spona v zlomkoch⁷ a fragmenty 4 železných predmetov. Tkáčsku výrobu na sídlisku dokladá hlinený praslen (tab. V: 13), ako aj fragment závažia tkáčskeho stavu.

Z výskumnej sezóny 1959 pochádza pomerne početný keramický materiál z objektov. Najväčší počet črepov 1036 obsahoval obj. 1. Pri objektoch s minimálnym množstvom keramických fragmentov 70 (štyri objekty) boli sledované ich kvantifikačné vlastnosti. Z výsledných hodnôt uvedených v tabele 1 vidieť odlišné hodnoty obj. 1 oproti ďalším objektom, čo môže byť spôsobené odlišným procesom deponovania fragmentov v predmetnom objekte.

Z fragmentov keramiky sú v súbore zastúpené v prevažnej väčšine časti nádob vyrábaných pomocou kruhu⁸. Z hľadiska tvarovej skladby keramického súboru sa najčastejšie stretávame s misami a hrncami. Z mís sú to predovšetkým kónické misy s von prehnutým okrajom rôznych veľkostí. Najčastejšie sú nezdobené, pri zdobených išlo o vlešťované línie a vlnovky na ich vnútorných stranách (tab. III: 12; V: 16). Dná sú rovné alebo mierne vtiahnuté smerom dnu, hrúbky stien sú rozdielne. Ich vonkajšie strany sú nezdobené, najčastejšie starostlivo vyhladené, na jednom fragmente sa vyskytla rytá sekundárna výzdoba v tvare mriežky, ktorá bola vyhotovená po vypálení nádoby (tab. IV: 14). Priemery ústia sa u tohto tvaru pohybujú najčastejšie v rozmedzí 21 – 29 cm, priemerná hodnota je 25,3 cm. V súbore sa stretávame najčastejšie s výrazne oblúkovito von prehnutým okrajom (tab. III: 12; IV: 11, 12; V: 16), ktorý možno považovať za mladší tvar charakteristický pre stupne LT D. Kónické misy s dovnútra vtiahnutým okrajom majú najčastejšie zosilnený okraj, ojedinele je okraj zahrotený, ale objavuje sa aj zaoblený, nezosilnený. Priemer ich ústia sa najčastejšie pohybuje v rozmedzí 13 – 26 cm, ich priemerná hodnota je 20,1 cm. Tento tvar bol zväčša zdobený na vnútornej strane vodorovnými vlešťovanými líniami, vhlbenými vodorovnými líniami na vonkajších stranách, v jednom prípade sa vyskytol na tele plastický výčnelok. Sú vy-

⁷ Z výskumu má pochádzať taktiež spona typu Mötschwill (Pieta 1993, 51, obr. 9: 4).

⁸ Celkový počet črepov zo sledovaných objektov – 1410, z toho vyrobené na kruhu 1189 (84,3 %), v ruke 221 (15,7 %).

Obr. 6. Iža - km 1759, výskum 1959. Časť železného opasku z obj. 1.
Autor: M. Gere

rábané najčastejšie pomocou kruhu, ale vyskytli sa aj v ruke hnetené. Ďalším tvarom mís v súbore sú hlboké misy polguľovitého tvaru s mierne von prehnutým okrajom. Tento typ mís bol vyrábaný výhradne pomocou kruhu, ich povrch je starostlivo vyhladený, pomerne často sa na nich objavuje maľba. Tento maľovaný tovar je jedným z tvarov charakteristických pre stupeň LT D2. Misy tohto typu evidujeme okrem iného aj z neskorolátenských sídlisk v Budapešti a okolí – Gellérthegey-Tabán (Bónis 1969, Abb. 30: 16; 99: 1), Budakalász (Ottományi 2009, 191), Békásmegyer (Nagy 1942, 4. kép 1, 4-6), Érd (Ottományi 2014, 67), ako aj na lokalitách Esztergom – Várhegy⁹ (Kelemen/Merczi 2002, 38), Bratislava – Hradný vrch (Čambal 2004, 29), Bratislava – Nálepková ulica (Zachar/Rexa 1988, 68). Situlové hrnce so zosilneným okrajom sú pomerne početným tvarom v súbore. Vyskytujú sa vo viacerých prevedeniach s rozdielnym tvarovaním okraja, s hladným alebo nehladeným hrdlom, plastickým prstencom, alebo bez neho, najčastejšie s vertikálnym ryhovaním. Ryhovanie (hrebeňovanie) sa vyskytlo vo viacerých formách: hustejšie, redšie, metopovité, šikmé, prekrývajúce sa, zvislé vlnovky. Pri výrobe tohto tvaru sa stretávame najčastejšie s pridávaním grafitu. Prítomnosť grafitu bola pozorovaná celkovo na 85 kusoch (6,0 %) z celkového počtu keramiky z objektov. Tieto tvary boli opravované, o čom svedčia reparačné otvory (tab. IV: 3). Na dnách situlových hrncov z Iže boli objavené fragmenty s pozostatkami tzv. značiek (tab. III: 13; IV: 1; V: 7, 17). Z Iže pochádzajúce značky s motívom kríža¹⁰ (Kappel 6a) sa objavili aj na lokalitách Manching – jeden exemplár (Kappel 1969, 116), Staré Hradisko – 4 exempláre, Němčičky – 1 exemplár (Čižmář/Meduna 1985, 83). Dve značky tohto typu boli nedávno nájdené na polohách Komárno – Stará a Nová pevnosť (Gere 2017, 103). Z oppida Staré Hradisko pochádzajú štyri fragmenty, pričom sa tu predpokladá výroba nádob s týmto typom značiek (Čižmář 1995, 119), čo by naznačovalo prítomnosť moravských keramických importov v tejto časti Podunajska¹¹. Nešlo by o ojedinelú záležitosť v rámci doby laténskej, podobne sa za importy z Moravy považujú situly s pásmi kolkovanej výzdoby v tvare písmena C pod hrdlom (Březinová 2015, 298; Hlava 2008, 218). Značky na dnách vo forme koncentrických kruhov na okrajoch dien z Iže patria k zriedkavo sa vyskytujúcejmu typu Kappel 12b, známe sú z lokality Staré Hradisko – dva exempláre¹² a tri z Plaveckého Podhradia – Pohanskej (Paulík 1976, 164). Objavenie značiek sa kladie do stupňa LT C2, za ťažisko ich používania sa považuje stupeň LT D1 (Čižmář/Meduna 1985, 99). Vázovité hrnce s von prehnutým zosilneným okrajom boli taktiež vyrábané z jemného materiálu za pomoci kruhu. Vyskytli sa

⁹ V súbore z hrnčiarskych pecí z polohy Esztergom – Kossuth Lajos utca tento tvar ešte nie je prítomný (Kelemen 1999).

¹⁰ O značke v tvare kríža z Iže sa zmieňuje aj K. Kuzmová (1980, 327).

¹¹ V súčasnosti však nemožno zamietnuť ani súvis značiek s produkciou „domácich“ – blízkych dielní v Komárne: Nádvorie Európy s batériou šiestich hrnčiarskych pecí (Pieta 2001, 784).

¹² Na dnách nádob sa nachádzali tri koncentrické kruhy, ktorých najväčší priemer dosiahol 1 cm (Čižmář/Meduna 1985, 89).

Tabela 1. Hodnoty sledovaných znakov laténskej keramiky z objektov 1, 2, 6 a 8.

	Obj. 1	Obj. 2	Obj. 6	Obj. 8
Počet	1036	74	166	135
Počet črepov rel.	73,40%	5,20%	11,80%	9,60%
Počet okrajov	51	7	24	29
Počet okrajov rel.	4,90%	9,50%	14,50%	21,50%
Počet dien	32	7	14	7
Počet dien rel.	3,10%	9,50%	8,40%	5,20%
Počet zdobených črepov	65	13	31	36
Počet zdobených črepov rel.	6,30%	17,60%	18,70%	26,70%
Priemerná dĺžka črepu	4,81	7,21	7,13	5,95
Priemerná hrúbka črepu	0,92	0,72	0,73	0,84
Priemerná váha črepu	17,54	47,85	48,04	34,3
Celková váha črepov v gr.	18123	3541	7975	4631

exempláre s obvodovými vlešťovanými líniami (tab. II: 9; III: 4) a hladnými poľami aplikovanými najčastejšie na hrdle, či na pleciach nádob (tab. I: 18). Fľaše s úzkym, oblúkovito von prehnutým okrajom a vajcovitým telom patria medzi zriedkavejšie tvary. Okraj je len mierne alebo výrazne von prehnutý, na hrdle sa nachádza jeden, prípadne dva obvodové žliabky. Priemery ústia dosahujú 10 – 12 cm. Na tento tvar je ojedinele aplikovaná červená a biela maľba (tab. IV: 1), viacero fragmentov tohto tvaru pochádza aj z výskumnej sezóny 1964 (Gere/Ratimorská 2017, tábla 2: 1). Maľba sa vo východokeltskom prostredí objavuje koncom stupňa LT C2, najväčší rozmach však dosahuje okolo polovice 1. stor. pred Kr. (Maráz 2009, 115). Medzi keramickými zlomkami v súbore sa nachádza celkovo 27 maľovaných, poväčšine malých fragmentov, pri ktorých nemožno určiť tvar, z ktorého pochádzali. Ďalším tvarom, ktorý sa objavuje koncom stupňa LT C2, sú zásobnice s okružím (Pieta 2008, 169) vyrábané zo zrnitého materiálu s prímiesami kamienkov, ako aj z jemnejšieho materiálu s vyhladeným povrchom, na hornej časti okraja so širokým žliabkom (tab. I: 23; V: 11). Nachádzajú sa v širokej škále rozmerov, priemer ústia sa pohybuje od 25 cm až do 50 cm. Na ich maximálnom vydutí sa nachádzajú výčnelky – držadlá (tab. I: 22). Medzi zriedkavé tvary možno zaradiť fragment cedníka (tab. V: 10), v jednom prípade sa objavil fragment z grafitového materiálu, ktorý priradíme k poklopu na udržiavanie pahreby (tab. IV: 2).

Záver

Počas sezóny 1959 bolo v Iži, km 1759, v troch sondách (I, IV, VII) identifikovaných osem objektov a kultúrna vrstva z doby laténskej. Pri našom spracovaní bolo možné priradiť laténsky materiál k šiestim objektom.¹³ Nálezy pochádzajúce zo sídliskových jám a vrstvy zapadajú do pestrej škály keramických tvarov v rozmedzí stupňov LT C2 – LT D2. Typický dácky materiál sa v sledovanom súbore neobjavil. Lokalita dopĺňa obraz sídlisk z mladšej a neskorej doby laténskej v tejto časti stredného Podunajska. Časovo ju možno priradiť k blízkym sídliskám v Komárne (6 polôh¹⁴), Patinciach – poloha Čierny hon (Cheben 1987, 311, 312) a Chotíne – poloha Sasüllő/Simítós (Dušek 1956, 676-678). Konečné vyhodnotenie tohto sídliska bude mož-

¹³ Určenie ich pôvodnej funkcie (obytná, výrobná, iná) nie je na základe dostupných informácií jednoznačné.

¹⁴ Polohy Dunajské nábrežie – 1 objekt (Ratimorská 1980, 227); park Anglia – 3 objekty (Ratimorská 1983, 211, 212); Nádvorie Európy – 6 hrnčiarskych pecí (Pieta 2008, 177); Kossuthovo námestie – 1 objekt; Stará pevnosť – 1 objekt; Nová pevnosť – 5 objektov (Gere 2013, 97).

né až po analýze situácií a nálezov z oboch výskumných sezón¹⁵. Vychádzajúc z našich aktuálnych poznatkov, súhlasíme s už publikovaným názorom existencie centrálného sídliska v Komárne (Březinová 2004, 162; Pažinová 2006, 99; Pieta 2001, 784) a k nemu prislúchajúcou sieťou sídlisk tvoriacich jeho zázemie, medzi ktoré možno priradiť aj lokalitu Iža, km 1759.

LITERATÚRA

- Bónis 1969 – E. Bónis: Die spätkeltische Siedlung Gellérthege-Tabán in Budapest. Budapest 1969.
- Březinová 2004 – G. Březinová: Sídliskový objekt z neskorej doby laténskej v Nitre - Malom seminári. Študijné Zvesti AÚ SAV 36, 2004, 155-177.
- Březinová 2015 – G. Březinová: Grafitové situly s výzdobou v podhrdlí z laténskych sídlisk v Nitre. In: J. Čižmářová/N. Venclová/G. Březinová (eds.): Moravské křižovatky: střední Podunají mezi pravěkem a historií. Brno 2015, 293-304.
- Čambal 2004 – R. Čambal: Bratislavský hradný vrch – akropola neskorolátenského oppida. Zborník Slovenského národného múzea, Archeológia, Supplementum 1, Bratislava 2004.
- Čižmář 1995 – M. Čižmář: Značky na dnech laténské keramiky na Moravě II. Acta Musei Moraviae - Scientiae Sociales 80, 1995, 109-120.
- Čižmář/Meduna 1985 – M. Čižmář/J. Meduna: Bodenzeichen auf latènezeitlicher keramik in Mähren. Památky archeologické 76, 1985, 78-100.
- Dušek 1956 – M. Dušek: Sídlíšte z doby laténskej v Chotíne na Slovensku. Archeologické rozhledy 8, 1956, 676-678.
- Gere 2013 – M. Gere: Výsledky archeologického výskumu Komárno – „Nová pevnosť“. In: Iuxta Danubium, No. 15. Spravodaj Podunajského múzea v Komárne (A Duna Menti Múzeum Értesítője). Komárno 2013, 87-108.
- Gere 2017 – M. Gere: Značky na dnách grafitových nádob z doby laténskej v zbierke Podunajského múzea v Komárne. In: A. Csuthy/P. Vanya (ed.): Mérföldkövek/Mílníky 2015-2017. Komárno 2017, 100-107.
- Gere/Ratimorská 2017 – M. Gere/P. Ratimorská: Komárom és környéke a késő kelta korban. Tatabányai Múzeum Tudományos Füzetek 12. Tatabánya 2017, 83-91.
- Hlava 2008 – M. Hlava: Grafit v době laténské na Moravě. Památky archeologické 99, 2008, 189-258.
- Cheben 1987 – J. Cheben: Výsledky záchranného výskumu v Patinciach. Študijné Zvesti AÚ SAV 23, 1987, 307-326.
- Kappel 1969 – I. Kappel: Die Graphittonkeramik von Manching. Die Ausgrabungen in Manching. Wiesbaden 1969.
- Kelemen 1999 – M. Kelemen: Az Esztergom-Kossuth Lajos utcai későkelta fazekaskemencék. A Komárom-Esztergom Megyei Múzeumok Közleményei 6, 1999, 89-118.
- Kelemen/Merczi 2002 – M. Kelemen/M. Merczi: Az esztergomi Várhegy 1934-38. évi ásatásának későkelta és római kori kerámiája. A Komárom-Esztergom Megyei Múzeumok Közleményei 9, 2002, 25-72.
- Kuzmová 1980 – K. Kuzmová: Nížinné sídliská z neskorej doby laténskej v strednom Podunajsku. Slovenská archeológia 28, 1980, 313-340.
- Maráz 2009 – B. Maráz: Újabb feltárások a Budapest-Tabán késő La Tène-kori fazekastelep területén. Communicationes Archaeologicae Hungariae 2009, 102-132.
- Nagy 1942 – L. Nagy: Békásmegyéri késő La-Tène fazekaskemence. Archeológiai Értesítő 3, 1942, 162-172.
- Němejcová-Pavůvková 1968 – V. Němejcová-Pavůvková: Äneolithische Siedlung und Stratigraphie in Iža. Slovenská archeológia 16, 1968, 353-435.

¹⁵ Na základe prítomnosti ojedinelých kovových predmetov a fragmentov keramiky (aj z výskumnej sezóny 1964) nevylučujeme existenciu sídliska už v stupni LT C1.

- Ottományi 2009 – K. Ottományi: Késő kelta telep a budakalászi Duna parton. *Communicatioes Archaeologicae Hungariae* 2009, 179-207.
- Ottományi 2014 – K. Ottományi: Késő kelta telep Érd határában. In: A. Rajna (ed.): *Múltunk a föld alatt - újabb régészeti kutatások Pest megyében*. Szentendre 2014, 51-87.
- Pažinová 2006 – N. Pažinová: Forschungsstand der latènezeitlichen Besiedlung der Komárnoer Mikroregion in dem südlichen Teil der Donauebene. *Studia Historica Nitriensia* 13, Nitra 2006, 93-115.
- Paulík 1976 – J. Paulík: Keltské hradisko Pohanská v Plaveckom Podhradí. Bratislava 1976.
- Pieta 1993 – K. Pieta: Stredolaténske zvieracie žiarové hroby alebo doklady kultových praktík z Nitry? *Slovenská archeológia* 41, 1993, 41-58.
- Pieta 2001 – K. Pieta: Jan Filip a neskorolaténske osídlenie Slovenska. *Archeologické rozhledy* 53, 2001, 780-788.
- Pieta 2008 – K. Pieta: Keltské osídlenie Slovenska. Nitra 2008.
- Ratimorská 1980 – P. Ratimorská: Archeologické prieskumy a nálezy v okrese Komárno. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1978, 1980*, 226-228.
- Ratimorská 1983 – P. Ratimorská: Záchranné výskumy a prieskumy v okrese Komárno. *Archeologické výskumy a nálezy na Slovensku v roku 1982, 1983*, 211-214.
- Zachar/Rexa 1988 – L. Zachar/D. Rexa: Beitrag zur Problematik der spätlatènezeitlichen Siedlungshorizonte innerhalb des Bratislavaer Oppidums. *Zborník Slovenského národného múzea* 28, *História* 28, 1988, 27-72.

SUMMARY

Settlement of the La Tène period in Iža, km 1759, excavation season 1959

The location Iža – km 1759 is situated on a slight ridge in close proximity of the Danube river (fig. 1), about 6 km east of Komárno. The research was carried out in two excavation seasons (1959, 1964), the presentation presents the 1959 excavation season and the settlement from the La Tène period found during this season.

During the season 1959, there were discovered 8 settlement features within the 7 investigated trenches dating to the La Tène period (fig. 2-5). Within the found material we register overall number of 2688 fragments of ceramics (the largest number in the feature 1 – 1036 pieces), 27 pieces of animal bones and 101 pieces of daub from 6 features and from the cultural layer. Most numerous pottery types are pots and bowls as well as more rare shapes, such as big storage pots or strainers. Decoration elements include smoothing-in lines and wavy lines, vertical combing imprints, represented is also red and white painted pottery. The settlement findings of the La Tène period in the location fall within a variety of ceramic shapes and decorative elements that are characteristic for LT C2 – LT D2. Characteristic shapes are documented in Pl. 1-5. Typical Dacian material has not been discovered in the monitored set. The description of the location is completed by the image of the settlement from the late period of the La Tène culture in this part of the central Danube-land located in Komárno and its surroundings Chotín (Dušek 1956, 676-678) and Patince (Cheben 1987, 311, 312).

Based on our current knowledge, we agree with already published opinion concerning the existence of the central settlement in Komárno and the relevant network of settlements forming its background, to which the location Iža – km 1759 can be also added.

List of figures

Fig. 1. Iža – km 1759, research 1959. Location and photo of the trench I/1959 (according to Němejcová-Pavůvková 1968, Abb.1; prepared by M. Gereová).

Fig. 2. Iža – km 1759, research 1959. Settlement feature 1/1959 (south profile of trench I). A – upper layer (gravel, sand); B – grey soft sand; C – thin layer of yellow sand; D – alluvium of Danube; E – cultural layer from La Tène period (dark grey to black colour); F – grey layer,

hole filling; G – chernozem; H – Eneolithic cultural layer (yellowish brown colour); I – yellow sub-soil. Drawing made by M. Gereová based on results of the researcher.

Fig. 3. Iža – km 1759, research 1959. Settlement feature 2/1959 (south profile of trench I). A – upper layer (gravel, sand); B – grey soft sand; C – thin layer of yellow sand; D – alluvium of Danube; E – cultural layer from La Tène period (dark grey to black colour); F – brown layer (with daub and charcoals), hole filling; G – yellowish-brown layer (hole filling); H – Eneolithic cultural layer (yellowish brown colour); I – yellow sub-soil; J – stone. Drawing made by M. Gereová based on results of the researcher.

Fig. 4. Iža – km 1759, research 1959. Settlement feature 6/1959. A – yellowish sandy layer; B – dark layer with La Tène potsherds; C – yellow sub-soil; D – pieces of daub and charcoals; E – ash. Drawing made by M. Gereová based on results of the researcher.

Fig. 5. Iža – km 1759, research 1959. Settlement feature 8/1959. – yellowish sandy layer; B – dark layer with La Tène potsherds; C – modern intervention; D – scribble; E – yellow sub-soil; F – charcoals; G – brown hole filling (with daub and charcoals). Drawing made by M. Gereová based on results of the researcher.

Fig. 6. Iža – km 1759, research 1959. Fragment of iron belt. Author: M. Gere.

Table 1. Values of monitored La Tène ceramic characters of the features 1, 2, 6 and 8.

Pl. I. Iža – km 1759, research 1959. Selection of finds from feature 1/1959. Author: M. Gere.

Pl. II. Iža – km 1759, research 1959. Selection of ceramics from feature 2/1959 (1-5) and 3/1959 (6-9). Author: M. Gere.

Pl. III. Iža – km 1759, research 1959. Selection of ceramics from feature 6/1959. Author: M. Gere.

Pl. IV. Iža – km 1759, research 1959. Selection of ceramics from feature 8/1959. Author: M. Gere.

Pl. V. Iža – km 1759, research 1959. Selection of ceramics from cultural layer. Author: M. Gere.

Mgr. Marek Gere

Podunajské múzeum v Komárne

Nám. gen. Klapku 9, 945 05 Komárno, Slovenská republika

marek.gere@gmail.com

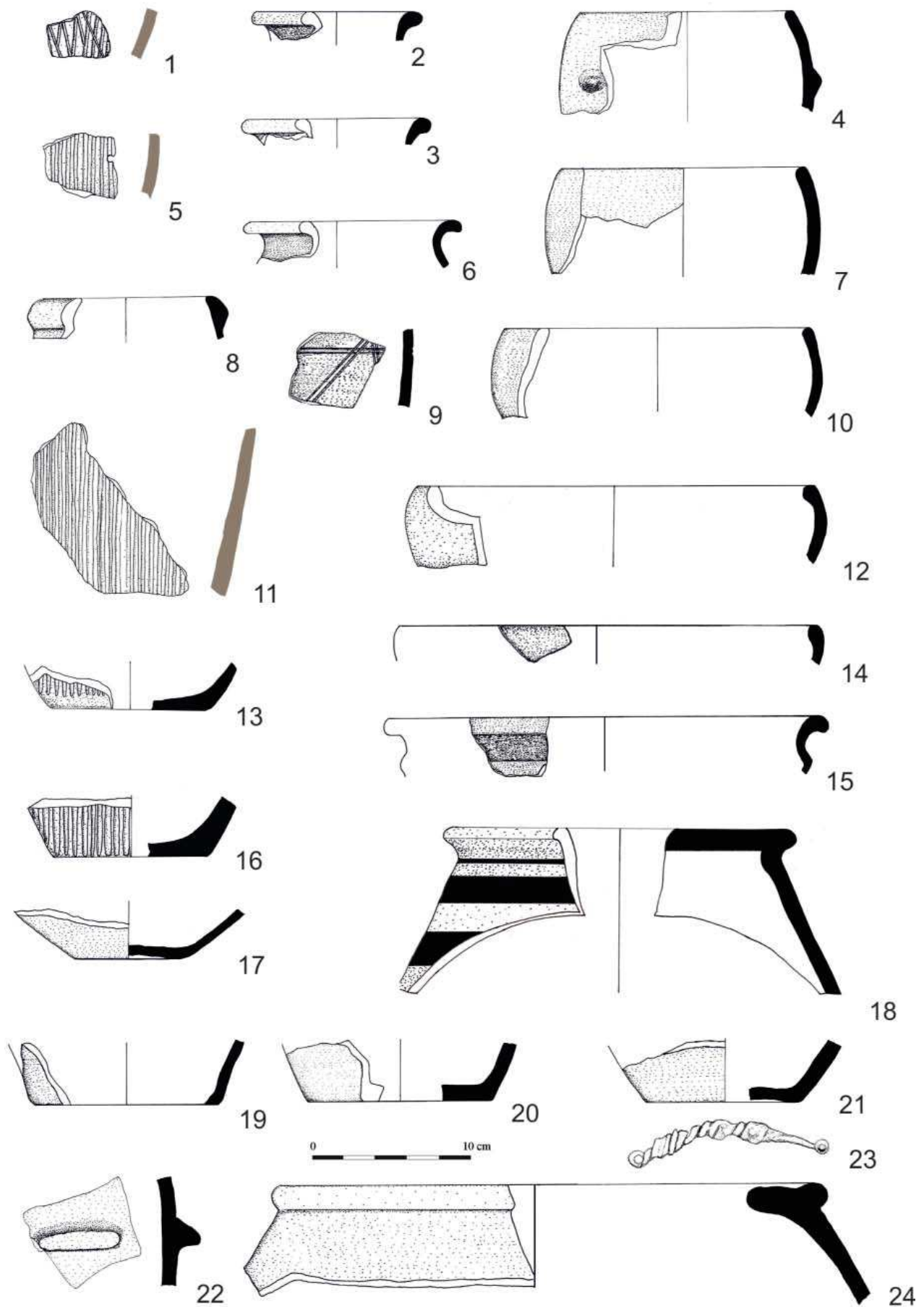
Mgr. Martina Gereová

Hlavná 34, 946 32 Šrobárová, Slovenská republika

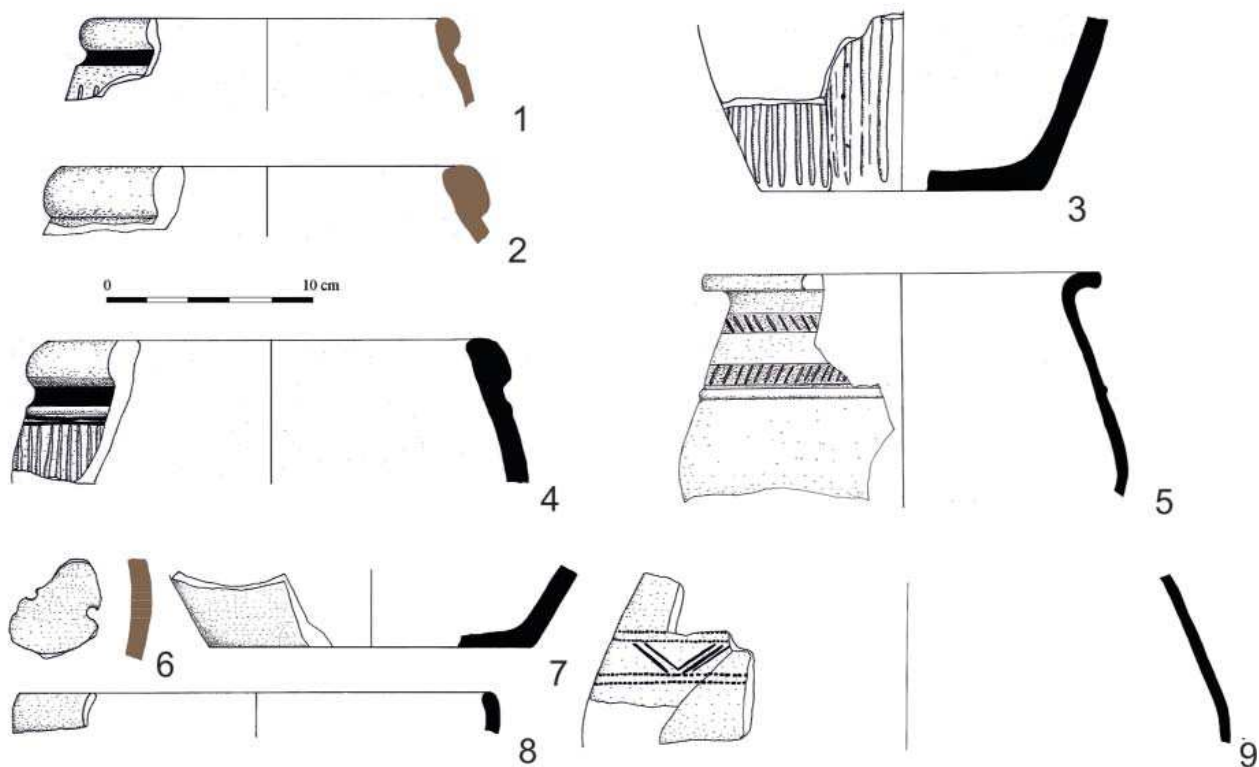
matuliena@gmail.com

PhDr. Priska Ratimorská

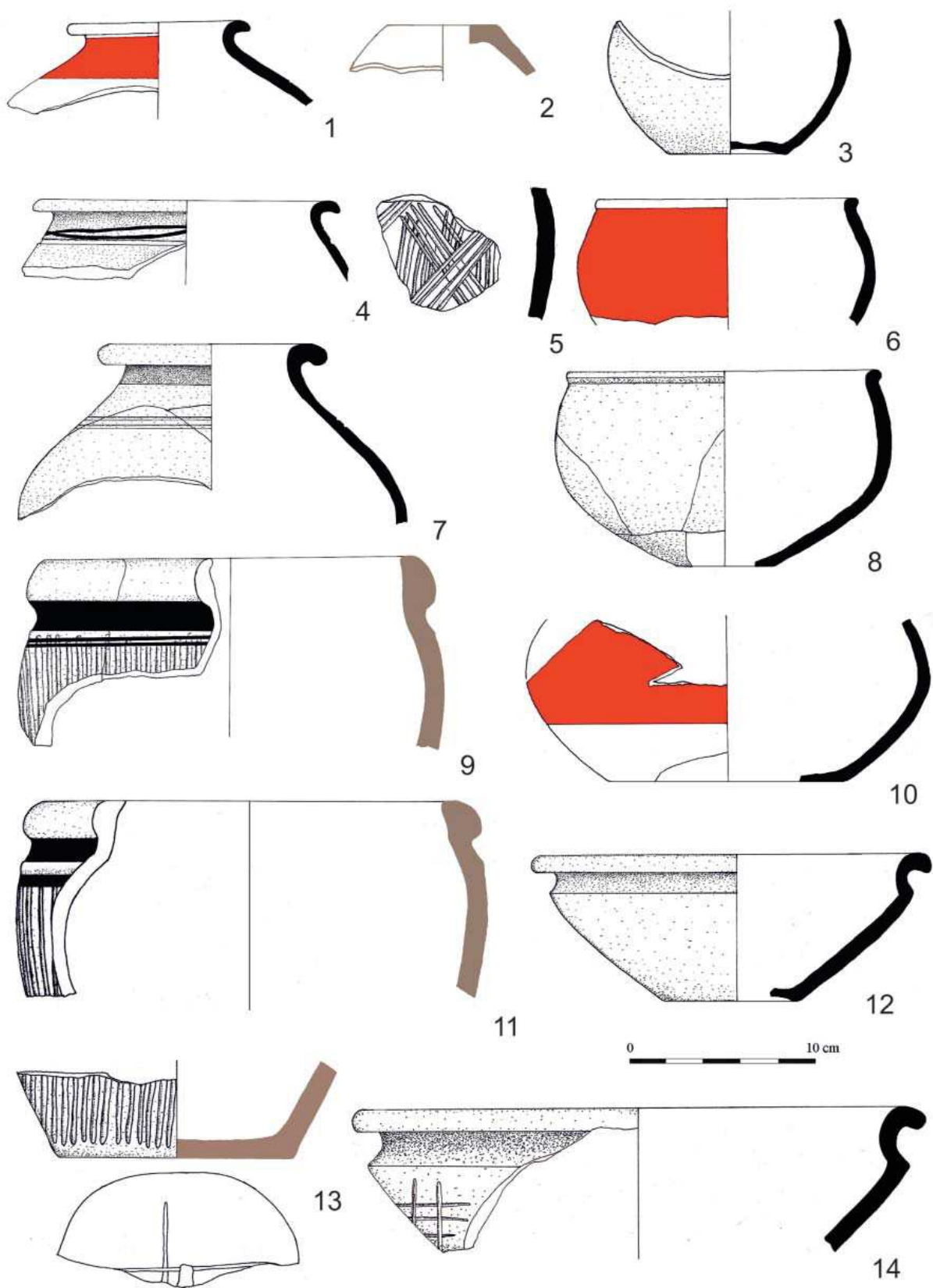
Nám. Kossutha 16, 945 05 Komárno, Slovenská republika

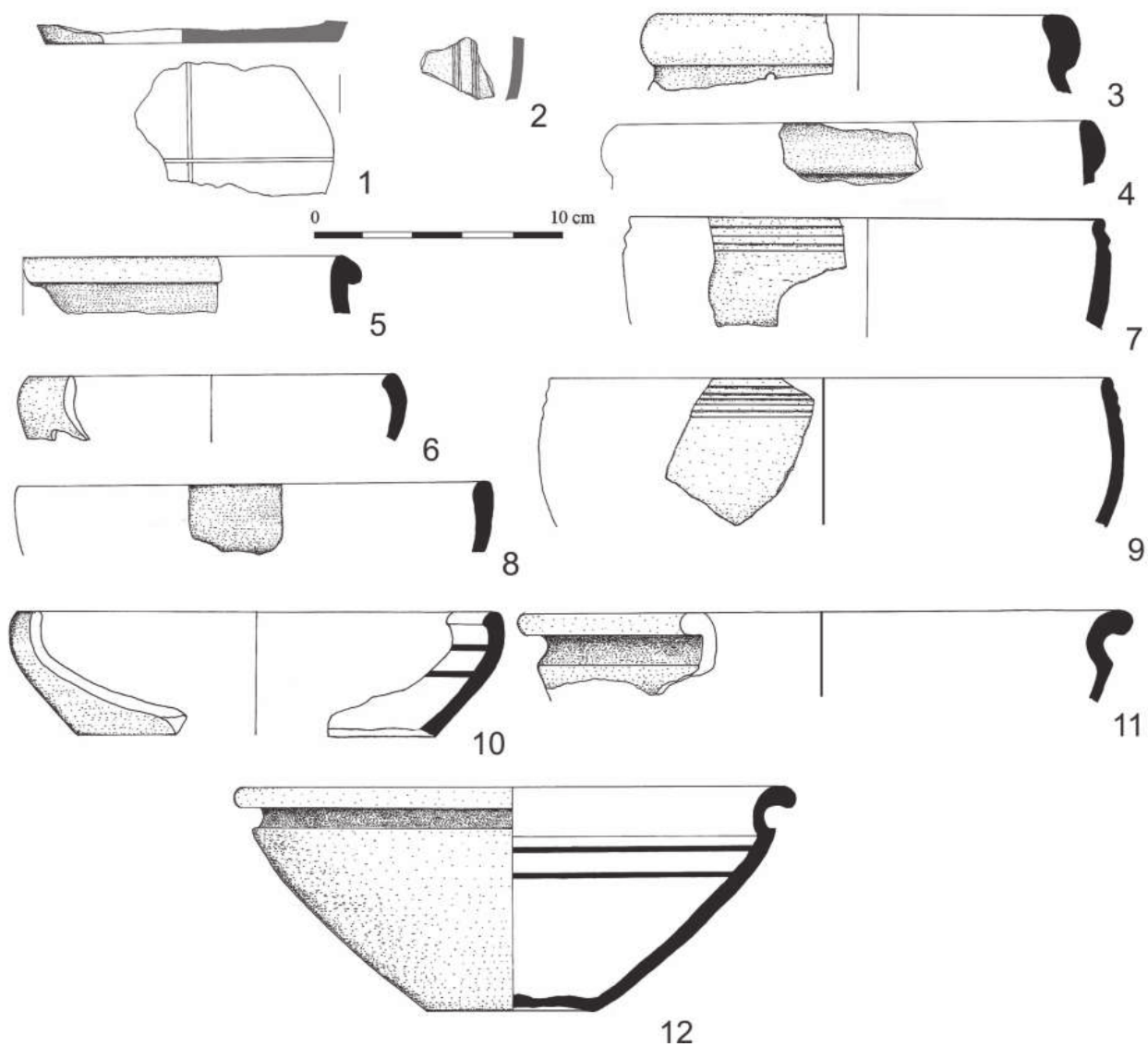
Tab. I. Iža – km 1759, výskum 1959. Výber nálezov z obj. 1/1959. Autor: M. Gere

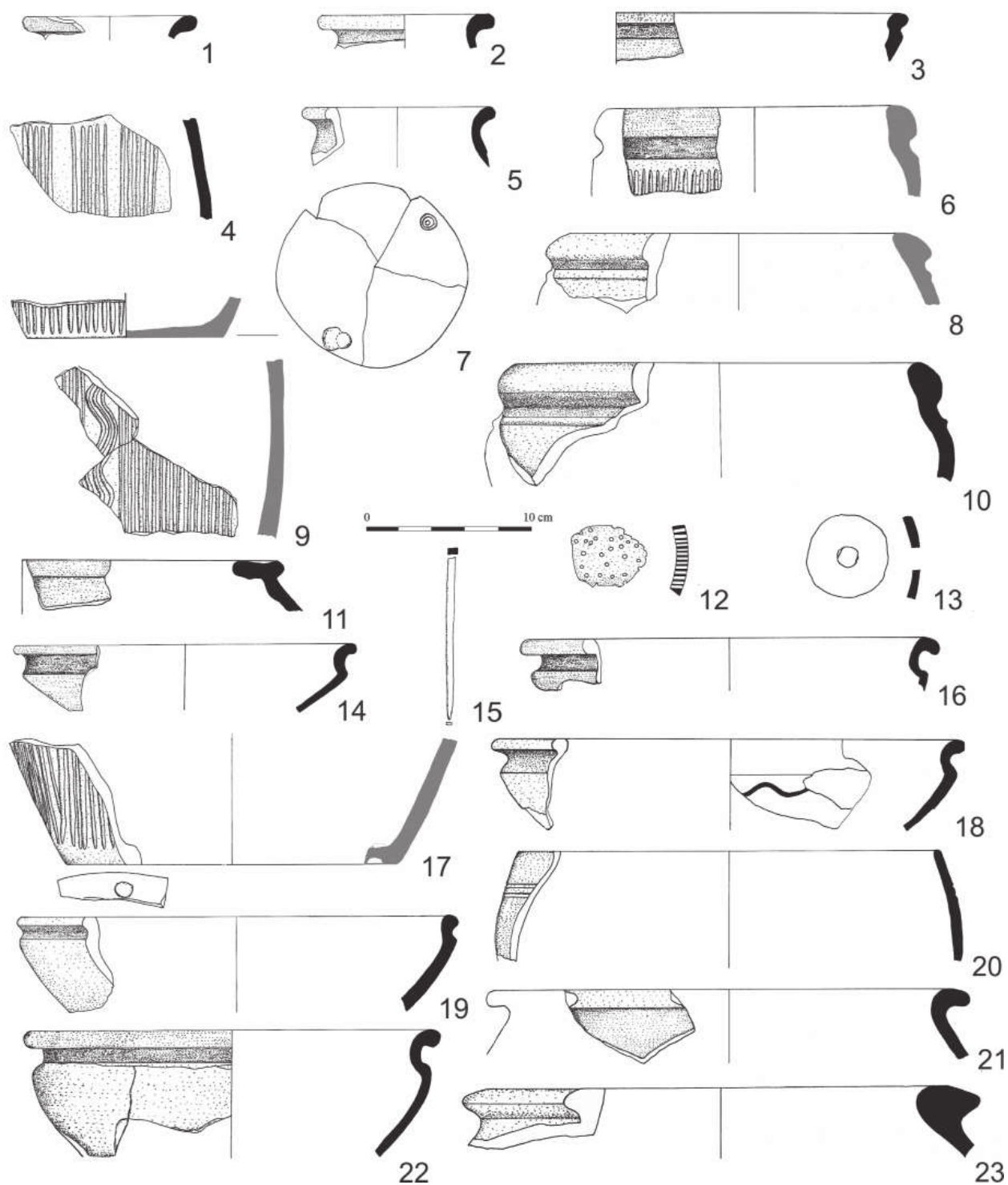
*Tab. II. Iža – km 1759, výskum 1959. Výber keramického materiálu z obj. 2 (1-5) a 3/1959 (6-9).
Autor: M. Gere*

Tab. III. Iža – km 1759, výskum 1959. Výber keramického materiálu z obj. 6/1959.
Autor: M. Gere

*Tab. IV. Iža – km 1759, výskum 1959. Výber keramického materiálu z obj. 8/1959.
Autor: M. Gere*

Tab. V. Iža – km 1759, výskum 1959. Výber keramického materiálu z kultúrnej vrstvy.
Autor: M. Gere

